

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **M.**, bývajúcej v N., proti žalovanému **M.**, bývajúcemu v N., **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 10 C 167/2004 a na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 8 Co 91/2009 (predtým 8 Co 115/2006), rozhodol v konaní o vylúčení sudcov Krajského súdu v Nitre

t a k t o :

Sudcovia Krajského súdu v Nitre JUDr. Mária Hušeková, JUDr. Vladimír Novotný a JUDr. Jarmila Pogranová **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania vecí.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 19. apríla 2007 sp. zn. 8 Co 115/2006 potvrdil rozsudok Okresného súdu Nové Zámky zo 17. februára 2006 č.k. 10 C 167/2004-442, ktorým bol žalovaný v konaní o ochranu osobnosti zaviazaný zaplatiť žalobkyni do 3 dní náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 200 000 Sk a nahradiť jej trovy prvostupňového konania. Odvolací súd zaviazal žalovaného nahradiť žalobkyni trovy odvolacieho konania.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v náleze z 3. decembra 2008 sp. zn. I. ÚS 155/07 (ďalej len „nález“) vyslovil, že uvedeným rozsudkom Krajského súdu v Nitre bolo porušené základné právo žalovaného na súdnu ochranu. Ústavný súd rozsudok Krajského súdu v Nitre zrušil, vec mu vrátil na ďalšie konanie a žalovanému priznal finančné zadosťučinenie 200 000 Sk, na zaplatenie ktorého zaviazal Krajský súd v Nitre spolu s náhradou trov právneho zastúpenia žalovaného. V odôvodnení nálezu medziiným uviedol, že zistil extrémne rozpory v záveroch všeobecných súdov so zisteným skutkovým stavom, ale tiež s princípom spravodlivosti. Podľa jeho názoru rozhodli krajský a okresný súd celkom formalisticky, svojvoľne a arbitrárne bez toho, aby ich rozhodnutie malo rozumný základ v zistenom skutkovom stave a poskytovalo rozumné vysvetlenie toho, akým právne

predpokladaným spôsobom žalovaný neoprávnene zasiahol do práva na ochranu osobnosti žalobkyne.

Po vrátení veci ústavným súdom na ďalšie konanie členovia senátu odvolacieho senátu, ktorý vydal rozsudok zrušený nálezom, doručili predsedovi Krajského súdu v Nitre písomné oznámenia, v ktorých uviedli, že sú u nich dané skutočnosti, pre ktoré je sudca vylúčený (§ 15 ods. 1 O.s.p.).

JUDr. Mária Hušeková, predsedníčka uvedeného senátu vo svojom oznámení z 18. februára 2009 (o.i.) uviedla, že pri rozhodovaní sa plne riadila Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a ako sudkyňa konajúca v tejto veci sa cíti byť dotknutá hodnotením ich rozhodnutia ústavným súdom do tej miery, že to v nej vyvolalo pomer k veci, ktorý ju robí zaujatou. Aj finančné zadost'učinenie priznané žalovanému, ktoré postihuje jej osobný úrad – Krajský súd v Nitre, vníma ako prekážku možnosti ďalšieho nestranného prejednávania veci a tiež nestranného prístupu k účastníkom alebo k ich právnym zástupcom. Zdôraznila, že toto oznámenie neznamena jej neschopnosť rešpektovať záväzný právny názor ústavného súdu ani stratu „nadhľadu nad vecou“. Obdobným spôsobom doposiaľ nikdy nepostupovala. Oznámením nesleduje zneužitie ustanovenia § 15 ods. 1 O.s.p., vyjadruje však svoj vnútorný pocit po zrušení ich rozhodnutia ústavným súdom a po oboznámení sa s odôvodnením nálezu. Má problém „vyriešiť si otázku záväznosti nálezu pre žalobkyňu“. V doplnení predmetného vyjadrenia z 31. marca 2009, ktoré bolo vyžiadané Najvyšším súdom Slovenskej republiky, menovaná sudkyňa uviedla, že „sa nevie stotožniť s právnym názorom vysloveným v náleze a teda ani následne rozhodnúť vo veci v zmysle nálezu“. Po oboznámení sa s nálezom sa jej „otvoril problém nerovnosti účastníkov a nerovnosti v práve na spravodlivý proces v konaní pred ústavným súdom“. Pomer k veci vznikol u nej tiež v dôsledku uvedomenia si „právomoci/možnosti konania žalovaného v ústavnom konaní voči nej a jej osobnému úradu“. Pre tento pomer je podľa nej rozhodujúci „vnútorný pocit, že pri rešpektovaní nálezu poruší svoje ústavné a zákonné povinnosti sudcu a jej rozhodnutie nebude v súlade s jej najlepším vedomím a svedomím, nestranné a spravodlivé“. Napokon uviedla, že má pochybnosti v otázke, či je zákonnou sudkyňou, lebo rozvrh práce Krajského súdu v Nitre na rok 2009 nerieši, komu (ktorému senátu) má byť pridelená vec, v ktorej rozhodnutie krajského súdu bolo zrušené nálezom ústavného súdu; podľa jej názoru vec mala byť pridelená náhodným výberom.

Rovnako JUDr. Vladimír Novotný v oznámení (na č.l. 524 spisu) predsedovi Krajského súdu v Nitre uviedol, že po náleze ústavného súdu nadobudol pomer k veci v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p., ktorý je u neho daný tým, že „právny názor vyslovený v náleze sa vnútorne prieči jeho cti, svedomiu, vnímaniu spravodlivosti a najlepšiemu presvedčeniu“. Podľa názoru tohto sudcu nález spočíva len na skutkovom prehodnocovaní (hodnovernosti) vykonaného dôkazu a ústavný súd nedôvodne vytyka ich rozhodnutiu svojvoľnosť, arbitrárnosť, formalistický prístup a extrémne rozpory (extrémny nesúlاد) záverov s vykonanými skutkovými zisteniami a princípmi spravodlivosti. V závere oznámenia sudca poukázal tiež na to, že Krajský súd v Nitre, ktorý bol nálezom zaviazaný zaplatiť žalovanému peňažnú satisfakciu, je jeho osobným úradom a predseda tohto súdu vykonáva voči nemu hodnotiace a ďalšie právomoci. Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v prípade tohto sudcu žiadal doplnenie vyjadrenia. JUDr. Vladimír Novotný na jeho výzvu 26. marca 2009 uviedol, že „obsahom ním namietaného vzťahu zaujatosti je to, že pre vnútorný nesúhlas s obsahom a právnym názorom rozhodnutia ústavného súdu má problém ďalej konať a rozhodovať, keďže zo svojho pohľadu poruší svoje ústavné a zákonné povinnosti sudcu (rozhodovať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia, nestranne a spravodlivo) a bude sa podieľať na konečnom rozhodnutí vo veci tak, ako s tým nesúhlasí“.

Členka odvolacieho senátu JUDr. Jarmila Pogradová sa 24. februára 2009 písomne vyjadrila, že pri rozhodovaní v tejto veci sa riadila ústavou. Obdobne „má problém vyriešiť si otázku záväznosti nálezu pre žalobkyňu“. Ako sudkyňa konajúca v tejto veci sa cíti byť dotknutá hodnotením ich rozhodnutia v náleze ústavného súdu. Z toho vyplývajúci pomer k veci ju robí zaujatou, pričom tiež finančné zadosťučinenie zaťažujúce jej osobný úrad (Krajský súd v Nitre) vníma ako prekážku možnosti ďalšieho nestranného prejednanie veci a nestranného prístupu k účastníkom konania alebo k ich právnym zástupcom. Na výzvu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky menovaná sudkyňa 31. marca 2009 spresnila, že „jej pomer k veci vznikol potom, ako si uvedomila právomoci konania žalovaného v ústavnom konaní voči nej, jej osobnému úradu“. Vyjadrila tiež svoje pochybnosti v otázke zákonného sudcu, lebo podľa jej názoru mala byť vec po jej vrátení z ústavného súdu pridelená niektorému zo senátov Krajského súdu v Nitre náhodným výberom.

Po doručení týchto oznámení predseda Krajského súdu v Nitre predložil vec 9. marca 2009 na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky v zmysle § 15 ods. 1 veta štvrtá O.s.p. s tým, že nemá dôvod pochybovať o nezaujatosti sudcov JUDr. Márie Hušekovej, JUDr.

Vladimíra Novotného a JUDr. Jarmily Pogradovej (ďalej len „označení sudcovia“). Pri opätovnom predložení veci 6. apríla 2009 vysvetlil, že rozvrh práce Krajského súdu v Nitre nerieši situáciu, či má byť vec pridelená senátu, ktorý rozhodoval, alebo pridelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov schválených Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky v zmysle § 51 ods. 7 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V súlade s týmto zákonným ustanovením rozhodol, že vec prejedná a rozhodne pôvodný senát.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Nitre (§ 16 ods. 1 O.s.p.) mal na zreteli, že inštitút vylúčenia sudcu v občianskom súdnom konaní má úzku väzbu na ústavnú zásadu, v zmysle ktorej nikto nesmie byť odňatý zákonnému sudcovi. Pred vyriešením otázky opodstatnenosti dôvodov oznámenia označených sudcov v zmysle § 15 O.s.p. sa preto zaoberal otázkou, či označení sudcovia sú v prejednávanej veci zákonnými sudcami.

Zákonným sudcom je sudca (samosudca alebo člen senátu) miestne, vecne a funkčne príslušného súdu, ktorý má vo veci konať podľa rozvrhu práce prijatého v súlade so zákonom (pozri napr. I. ÚS 8/94, II. ÚS 15/96, II. ÚS 43/97, II. ÚS 47/99, III. ÚS 31/01). Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je zákonným sudcom sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte.

V predmetnej veci rozvrh práce Krajského súdu v Nitre na rok 2009 v znení dodatku č. 4 (Spr. 469/09-ÚZ) neupravuje, ktorému senátu má byť pridelená vec v prípade zrušenia rozhodnutia tohto súdu nálezom ústavného súdu. Pokiaľ predseda Krajského súdu v Nitre za tejto situácie postupoval podľa § 51 ods. 7 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (v zmysle tohto ustanovenia platí ako pravidlo, že ak bude vec súdu vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie vo veci, bude pridelená sudcovi, ktorému bola ako zákonnému sudcovi pôvodne pridelená) a vec prideliť pôvodnému senátu, nie je namieste žiadne spochybňovanie správnosti záveru, že označení sudcovia sú v danom prípade zákonnými sudcami v zmysle § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

S poukazom na to pristúpil Najvyšší súd Slovenskej republiky k posúdeniu, či okolnosti oznámené označenými sudcami, sú spôsobilé vyvolať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť (§ 14 až § 16 O.s.p.) sa v občianskom súdnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (viď napríklad *Piersack c. Belgicko*).

Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Nestrannosť z hľadiska správania

sudcu je vlastne nedostatok subjektívnej nezaujatosti, o ktorom svedčí správanie sudcu (Boekmans c. Belgicko). Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti.

Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt c. Belgicko). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar c. Spojené kráľovstvo).

Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (viď tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z vyššie uvedenej judikatúry EŠLP a ústavného súdu možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednaníu vecí, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Analýza skutočností uvádzaných označenými sudcami neumožňuje podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky prijatie záveru, že títo sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí.

V úvode k tejto analýze Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1 ústavy). Nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 veta prvá ústavy). V Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy (čl. 141 ods. 1 ústavy). Súdnictvo sa vykonáva na všetkých stupňoch oddelene od iných štátnych orgánov (čl. 141 ods. 2 ústavy). Sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). Sudca skladá do rúk prezidenta Slovenskej republiky tento sľub: „Sľubujem na svoju česť a svedomie, že sa budem spravovať ústavou, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, a zákonmi, budem vykladať zákony a rozhodovať podľa svojho najlepšieho presvedčenia, nezávisle a nestranne“ (čl. 144 ods. 1 ústavy).

Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vyplýva povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K účastníkom konania je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k prejednávánemu prípadu, účastníkom konania a ich zástupcom vždy vecný, profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním vecí v súdnom konaní, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva.

O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám. Pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností. Musí mať dostatok schopnosti ovládať nielen svoje konanie, ale tiež sféru svojich vnútorných pocitov. Nesmie dopustiť, aby v ňom niektorá skutočnosť týkajúca sa prejednávanej veci vyvolala pocity zakladajúce pomer, so zreteľom na ktorý by vznikali pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Súčasťou takto vnímaného vecného prístupu sudcu k prejednávanej veci a účastníkom konania je tiež jeho schopnosť vyrovnáť sa vnútorne s prípadnými námietkami účastníkov v priebehu konania a s eventuálnou kritikou jeho konania (napríklad aj zo strany médií). Jednoznačne nevyhnutnou je tiež schopnosť sudcu prijať fakt, že ním vydané rozhodnutie (rozhodnutie, na prijímaní ktorého sa podieľal)

bolo v príslušnom konaní zrušené súdom vyššieho stupňa alebo ústavným súdom, a schopnosť vyrovnáť sa s tým, že v zrušujúcom rozhodnutí bola správnosť, zákonnosť alebo spravodlivosť jeho konania a rozhodovania spochybnená (pokiaľ by totiž nebola spochybnená, nebol by daný dôvod na zrušenie rozhodnutia). I keď sa sudca nemusí vždy vnútorne stotožniť s dôvodmi takéhoto zrušujúceho rozhodnutia, musí mať neustále na pamäti, že po vrátení veci na ďalšie konanie je súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, viazaný právnym názorom zaujatým v zrušujúcom rozhodnutí a že tento právny názor musí bezvýhradne rešpektovať (pozri napríklad § 226 O.s.p., § 243d ods. 1 O.s.p. a tiež § 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov). Schopnosť sudcu prijať fakt zrušenia jeho rozhodnutia (rozhodnutia, na prijatí ktorého sa podieľal) súdom vyššieho stupňa alebo ústavným súdom (teda nie schopnosť stotožniť sa v každom prípade úplne s celým právnym názorom zaujatým v zrušujúcom rozhodnutí) a schopnosť bezvýhradne rešpektovať viazanosť právnym názorom zaujatým v zrušujúcom rozhodnutí a podriaďiť sa mu, je nevyhnutným predpokladom a jedným zo základov fungovania justičného systému ako celku (najmä so zreteľom na inštitút riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov a základný účel a zmysel opravného či prieskumného súdneho konania). Pri napĺňaní úloh sústavy súdov a rešpektovaní ústavou chránených práv účastníkov súdneho konania je nemysliteľné, aby niektorý sudca sústavy všeobecných súdov (bez ohľadu na stupeň rozhodovania) nemal dostatok schopnosti podriaďiť sa právnemu názoru vyslovenému v zrušujúcom rozhodnutí. Pokiaľ sudca uvedenú schopnosť nemá, nie je spôsobilý vykonávať funkciu sudcu.

V danom prípade z vyjadrení označených (zákonných) sudcov vyplýva, že existenciu vzťahu vylučujúceho ich z prejednávania a rozhodovania veci vidia v okolnostiach rôznej povahy. Pochybnosti o svojej nezaujatosti vidia všetci traja predovšetkým v údajnom vzťahu k účastníkom konania alebo k ich právnym zástupcom. Naznačujú, že takýto vzťah u nich vznikol po oboznámení sa s bližším odôvodnením rozhodnutia ústavného súdu a tiež v dôsledku dopadu nálezu ústavného súdu (jeho časti priznávajúcej finančné zadost'učinenie) na Krajský súd v Nitre ako ich osobný úrad.

Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky tvorí podstatnú zložku vyjadrenia označených sudcov ich neopodstatnená domnienka, že v prípade sudcu so subjektívnymi pocitmi, ktoré v nich vyvolalo rozhodnutie ústavného súdu a jeho odôvodnenie, musia objektívne vznikáť pochybnosti o nezaujatosti v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p.

Sama skutočnosť, že sudca sa zo svojich subjektívnych hľadísk „cíti zaujatý“ buď vo vzťahu k účastníkovi konania alebo k zástupcovi účastníka alebo že sa zo svojho osobného pohľadu domnieva, že v jeho prípade môžu vzniknúť pochybnosti o jeho nezaujatosti, nezakladá ale bez ďalšieho dôvodu pre vylúčenie tohto sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, a to najmä nie vtedy, ak okolnosti, z ktorých sudca subjektívne vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o jeho nezaujatosti, nie sú ničím objektivizované alebo ak subjektívne nemôžu viesť k legitímnym pochybnostiam o jeho nezaujatosti alebo ak sú vyvážené takými okolnosťami objektívnej povahy, so zreteľom na ktoré jestvuje dostatočná záruka, že iný sudca nachádzajúci sa v rovnakej alebo obdobnej situácii by nemohol byť zaujatý a vylučoval by objektívnu oprávnenosť obavy z nedostatku nestrannosti súdneho rozhodovania. Všeobecné záruky takéhoto charakteru vyplývajú v právnom poriadku Slovenskej republiky predovšetkým z ústavne zakotveného nezávislého postavenia sudcu ako reprezentanta súdnej moci v demokratickej spoločnosti.

Označení sudcovia vo vyjadreniach uvádzajú ďalej to, že majú vzťah k prejednávanej veci. Vzťah sudcu k veci, ktorý je relevantný z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p., musí mať vždy relevantné znaky (viď vyššie). „Vzťah“, ktorý tvrdia označení sudcovia, ale také znaky nevykazuje:

a/ Predsedníčka senátu **JUDr. Mária Hušeková** svoju „zaujatosť“ a „vzťah k veci“ vyvodila z jej „problému vyriešiť si otázku záväznosti takéhoto rozhodnutia (t.j. nálezu), keď čl. 125 ods. 6 ústavy – všeobecná záväznosť rozhodnutí ústavného súdu – sa na žalobkyňu nevzťahuje“.

K tomu je potrebné uviesť, že pokiaľ súd vyššieho stupňa alebo ústavný súd zruší rozhodnutie sudcu (rozhodnutie, na prijatí ktorého sa sudca podieľal), je súd, rozhodnutie ktorého bolo zrušené, viazaný právnym názorom vysloveným v zrušujúcom rozhodnutí. Najvyšší súd Slovenskej republiky opakuje, že sudca sa nemusí vždy stotožniť s právnym názorom zaujatým v zrušujúcom rozhodnutí, musí ho však rešpektovať a vychádzať z viazanosti týmto rozhodnutím (výnimkou je iba prípad takej následnej zmeny skutkového základu veci, ktorá vylučuje aplikáciu vysloveného právneho názoru na nový skutkový základ). Z vyjadrenia uvedenej predsedníčky senátu nevyplýva, že by nález nemienila rešpektovať alebo že by sa ním necítila byť viazaná. Vo svojom písomnom oznámení (§ 15 O.s.p.) poukázala na náročnosť (problematickosť alebo komplikovanosť) budúceho riešenia

určitej právnej otázky a uviedla, že v čase podania vyjadrenia si ešte s touto právnou otázkou predbežne nevie rady.

Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa sudca v prípade, že jeho rozhodnutie (rozhodnutie, na prijatí ktorého sa podieľal) bolo zrušené súdom vyššieho stupňa alebo ústavným súdom, vnútorne môže zaoberať aj polemikou s dôvodmi a závermi zaujatými v zrušujúcom rozhodnutí, avšak so zreteľom na viazanosť týmto rozhodnutím musí v ďalšom konaní tieto dôvody a závery bezvýhradne akceptovať. Pri rešpektovaní skutočnosti, že tieto závery vyjadrujú právny názor súdu, ktorý bol z hľadiska ústavného postavenia oprávnený ich prijať, v rozhodnutí zaujať a „z moci ústavy a zákona“ ich tiež presadiť aj proti názorom súdu, ktorého rozhodnutie sa zrušuje, niet žiadneho objektívneho dôvodu na vznik „vnútorného pocitu sudcu, že pri rešpektovaní nálezu poruší svoje ústavné a zákonné povinnosti sudcu a jeho rozhodnutie nebude v súlade s jeho najlepším vedomím a svedomím, nestranné a spravodlivé“. Najvyšší súd Slovenskej republiky dáva v tejto súvislosti do pozornosti aj to, že súčasťou ústavného sľubu každého sudcu sústavy všeobecného súdnictva (viď vyššie) je tiež jeho sľub riadiť sa zákonmi Slovenskej republiky, teda aj zákonom, ktorý určuje jeho viazanosť právnym názorom zaujatým v zrušujúcom rozhodnutí súdu vyššieho stupňa alebo ústavného súdu.

Pokiaľ JUDr. Mária Hušeková uviedla, že sa „cíti byť dotknutá z hodnotenia rozhodnutia senátu 8 Co nálezom ústavného súdu“ a že z toho vyplývajúci „pomer k veci ju robí zaujatou“, Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza, že formulácia odôvodnenia, ktorou súd vyššieho stupňa alebo ústavný súd vysvetlil zrušenie rozhodnutia súdu, i keby sa v nej vyskytovali vyjadrenia, slovné spojenia alebo výrazy expresívnejšej povahy, nemôže byť z objektívneho hľadiska v žiadnom prípade považovaná za okolnosť zakladajúcu vzťah k prejednávanej veci sudcu, ktorého rozhodnutie bolo zrušené. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od prejednávanej veci, je aj v týchto súvislostiach daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva. Z týchto hľadísk nebolo možné predmetné vyjadrenie považovať za vyjadrenie, ktoré by čo i len v náznakoch malo reálny (objektívny) základ v jej vzťahu k prejednávanej veci.

JUDr. Máriou Hušekovou nastolený „problém nerovnosti účastníkov a nerovnosti v práve na spravodlivý proces v konaní pred ústavným súdom“, ktorý sa tejto predsedníčke senátu

„následne otvoril“, sa týka iného konania (pred ústavným súdom) a nie je problémom konania v občianskoprávnej veci, ktorú má táto sudkyňa prejednať a rozhodnúť.

K otázke dopadu nálezu na Krajský súd v Nitre (časti ukladajúcej tomuto súdu zaplatiť finančné zadostučinenie) Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza, že táto časť nálezu dopadá na subjekt odlišný od označených sudcov a žiadna väzba tohto dopadu na ich právne postavenie nie je aktuálne daná.

b/ **JUDr. Vladimír Novotný** vyvodil svoju „zaujatost“ z okolností rovnakej alebo obdobnej povahy ako predsedníčka senátu. Nadriadený súd preto vo vzťahu k jeho oznámeniu v zmysle § 15 O.s.p. poukazuje na dôvody svojho rozhodnutia, ktoré sú vysvetlené vyššie pri analýze oznámenia JUDr. Márie Hušekovej.

c/ Aj vo vzťahu k oznámeniu (§ 15 O.s.p.) **JUDr. Jarmily Pogranovej** je potrebné poukázať na dôvody Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uvedené vyššie v prípade oznámenia JUDr. Márie Hušekovej.

Najvyšší súd Slovenskej republiky svoje rozhodnutie o návrhoch oprávnených osôb (§ 15 O.s.p.) založil na vzájomnej korelácii a vyvažovaní oboch relevantných hľadísk teórie zdania (tak subjektívneho, ako aj objektívneho hľadiska). V súlade s judikatúrou ESĽP, ústavného súdu a tiež vyššie uvedeným výkladom dospel k záveru, že v prípade označených sudcov nemožno mať pochybnosti o ich nezaujatosti, ktoré by boli relevantné v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky neexistuje žiadny dôvod objektívnej povahy, so zreteľom na ktorý by mohli vzniknúť pochybnosti o tom, že senát Krajského súdu v Nitre zložený z označených sudcov bude voči účastníkom konania postupovať nezaujato, neutrálne, že im prizná rovnaké možnosti na uplatnenie všetkých práv účastníka občianskeho súdneho konania, že žiadnemu z nich nebude nadfúzať a že vec objektívne – podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia – posúdi so zreteľom na všetky skutočnosti významné pre rozhodnutie tak, aby pri tom rešpektoval aj záväznosť právneho názoru zaujatého v náleze ústavným súdom.

Z týchto dôvodov rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že označení sudcovia nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. apríla 2009

JUDr. Emil Francisci, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková